

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

УДК 330.567

О.О. ДРАГАН,
здобувач, Європейський університет

Проблеми і перспективи участі вітчизняних домогосподарств в операціях організованого фінансового ринку

У статті досліджено особливості фінансової поведінки вітчизняних домогосподарств на різних сегментах фінансового ринку України. Визначено проблеми, що обмежують попит населення на фінансові інструменти. Запропоновано напрями активізації фінансової діяльності домогосподарств на організованому фінансовому ринку.

Ключові слова: фінанси домогосподарств, фінансова поведінка, активізація фінансової діяльності домогосподарств, роздрібний фінансовий ринок.

В статье исследованы особенности финансового поведения отечественных домохозяйств на различных сегментах финансового рынка Украины. Определены проблемы, ограничивающие спрос населения на финансовые инструменты. Предложены направления активизации финансовой деятельности домохозяйств на организованном финансовом рынке.

Ключевые слова: финансы домохозяйств, финансовое поведение, активизация финансовой деятельности домохозяйств, розничный финансовый рынок.

This paper investigates peculiarities of financial behavior of domestic households on different segments of the financial market in Ukraine. Defined the problems that limit the demand for financial instruments. Proposed the directions of the activation of financial activity of household on an organized financial market.

Keywords: finances of domogospodarstv, financial conduct, activation of financial activity of domogospodarstv, retail financial market.

Постановка проблеми. Актуальною проблемою розвитку фінансової системи України на сучасному етапі є високий рівень неорганізованих заощаджень вітчизняних домогосподарств, їх низька активність на фінансовому ринку, необґрунтованість індивідуальних фінансових рішень у цілому. Так, за результатами досліджень у 2013 році 44,4% домогосподарств заощаджували у готівкових коштах, у той час як вклади в комерційних банках мали лише 3,7% [1]. У результаті фінансовий та інвестиційний потенціал населення залишається невикористаним, що в умовах системного дефіциту ресурсів оновлення та структурної трансформації національної економіки ще більше дестабілізує фінансову систему, поглиблює розрив між реальним і фінансовим секторами. Отже, важливим є впровадження нових механізмів організації та стимулювання діяльності домогосподарств на різних сегментах фінансового ринку, формування культури та стереотипу активного споживача фінансових послуг, продуктів.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Актуальність даної проблеми обумовлює інтерес до фінансів домогосподарств у сучасній спеціалізованій літературі. Окремі питання теоретико-практичного обґрунтування фінансової

поведінки висвітлені в роботах вітчизняних науковців В. Андрущенко, О. Ватаманюка, Ю. Воробйова, В. Ільїна, Т. Кизими, В. Леонова, С. Оспіщева, С. Панчишина, З. Скринник, С. Юрія, В. Федосова та ін. Значний внесок також зробили зарубіжні автори, зокрема З. Боді, Дж. М. Кейнс, Р. Мертон, Дж. Хікс, Дж. Ходжсон й ін. Однак проблема участі вітчизняних домогосподарств в операціях фінансового ринку залишається недостатньо висвітленою. Крім того, науковцями недостатньо уваги приділено аналізу передумов оптимізації фінансової поведінки громадян на окремих сегментах фінансового ринку.

Наслідки фінансово-економічної кризи та хронічний дефіцит фінансових та інвестиційних коштів в економіці країни обумовлюють необхідність аналізу особливостей поведінки вітчизняних домогосподарств в умовах посткризового розвитку вітчизняного фінансового ринку, діагностики проблем та перспектив розвитку фінансових послуг і фінансових інструментів для населення, що дозволить активізувати фінансову діяльність домогосподарств та забезпечити зниження витрат грошового обігу й вартості фінансових ресурсів, залучити кошти населення на організований фінансовий ринок, підвищити їх інвестиційне використання.

Метою статті є дослідження проблем і перспектив активізації фінансової поведінки вітчизняних домогосподарств в операціях фінансового ринку.

Виклад основного матеріалу. Основними організованими інститутами, які надають фінансові послуги вітчизняним домогосподарствам, є комерційні банки, кількість яких на сьогодні становить 180 установ. В комерційних банках сконцентровано станом на 01.01.2012 98,6% депозитів фізичних осіб [2]. Іншим інститутом, який концентрує депозити населення, є кредитні спілки. Але наслідки фінансово-економічної кризи 2008–2009 років ще більше знизили і так невисокий рівень довіри до них: на сьогодні кількість кредитних спілок становить 697 установ [3] (2008 рік – 878, 2009 рік – 816 [4]). Обсяг внесків членів кредитних спілок на депозитні рахунки на 30.09.2012 становив 1285,6 млн. грн. [3], або 0,4% сукупних організованих депозитів домогосподарств. Враховуючи випереджаюче зростання кредитів, які надають кредитні спілки, в порівнянні з депозитами, можна очікувати подальше зниження їх фінансової стійкості та рівня довіри до них.

Банками – лідерами за концентрацією депозитів фізичних осіб станом на 01.01.2013 є ПриватБанк – 27,54%, Ощадбанк – 9,59, Дельта-Банк – 4,53, Укрсоцбанк (UniCredit Bank) – 3,73; ПУМБ – 3,29%. [5]. Вибір банку домогосподарствами, як правило, обумовлений розміром установи, обсягом клієнтської бази, рівнем довіри, іміджем, зручним розташуванням відділення, портфелем роздрібних банківських послуг. Однак дані критерії не зовсім відповідають параметрам оцінки національного рейтингу надійності депозитів [6], за результатами якого лідерами визнано Ощадбанк, Укресімбанк, Укрсоцбанк (UniCredit Bank), Креді Агріколь банк, «Райффайзен Банк Аваль». ПриватБанк у цьо-

му рейтингу посів лише 16-те місце, а Дельта-Банк – 19-те. Отже, можна констатувати, що домогосподарства керуються не зовсім обґрунтованими критеріями вибору фінансового інституту, що є наслідком недостатньої фінансової інформованості, обізнаності.

В останні роки розвиток банківської системи супроводжується системними ризиками. Так, у посткризовий період рівень насиченості фінансовими інструментами знижується, темпи кредитування відстають від темпів збільшення грошової маси, розширення якої відбувалося переважно за рахунок рефінансування НБУ. Крім того, зростання кредитів відбувається більш швидкими темпами, ніж ВВП, що, незважаючи на збільшення частки кредитів нефінансовим корпораціям, є наслідком використання нових кредитів для погашення «старих», використання кредитних ресурсів для поточного фінансування. В 2012 році КБ з метою залучення коштів населення вимушені підвищувати інтегральну ставку за депозитами, що сприяло зростання обсягу останніх. Однак при формуванні ресурсної бази комерційних банків кошти населення залишаються «дорогими» і «короткими».

Позитивним у розвитку банківської діяльності слід вважати дедоларізацію, зокрема заборону кредитів в іноземній валюті, що забезпечує здатність протидіяти зовнішнім шокам. Однак обмеженість внутрішніх ресурсів, недостатній рівень ділової активності обумовлює депресивний характер кредитно-депозитної діяльності. В результаті комерційні банки мотивовані вкладати кошти у фінансові операції. Так, частка цінних паперів (переважно ОВДП) у структурі активів банківської системи в період 2007–2012 років зросла з 4,3 до 9,3% [7]. Це посилює залежність банківської системи від сектору державного управління, стан якого погіршується. Посилює також кредитні та валютні ризики банківської діяльності зростання державного боргу в 2007–2012 роках.

Отже, сучасне розширення фінансових операцій банківського сектору обумовлює подальший розрив реального і фінансового секторів, що в умовах, коли нарощування капіталу не супроводжується зростанням кредитування реального сектору, призводить до створення фінансової бульбашки та зниження ефективності банківських операцій. В таких умовах потреба банківських установ у депозитах зростає ще більше, однак зростають й ризики. В сукупності це і далі стримує відновлення довіри населення до банківських установ.

Важливу роль у структурі фінансових послуг домогосподарств в умовах ринкової економіки відіграє недержавне пенсійне забезпечення. Однак в Україні цей сегмент залишається нерозвиненим у результаті недостатньої інформованості населення, низького рівня довіри останнього до цього сегменту фінансового ринку.

Станом на 31.12.2012 в Україні функціонує 94 недержавні пенсійні фонди (НПФ) та 37 адміністраторів НПФ. Оцінка основних показників функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні [8] демонструє нестабільну динаміку зростання кількості укладених договорів, хоча обсяг

пенсійних внесків поступово зростає, збільшується й кількість осіб, які отримали (отримують) виплати. Загальна кількість учасників на кінець 2012 року становила 584 777 осіб, що на 1,6% менше, ніж на кінець 2011 року. Переважну частку учасників становлять особи у віці 25–50 років – 64,8%; 23,6% – особи у віці 50–60 років.

Динаміка основних показників недержавного пенсійного забезпечення демонструє зростання пенсійних виплат, темпи зростання яких перевищують темпи зростання активів НПФ та пенсійних внесків. Позитивним для домогосподарств є зростання частки постійних виплат у порівнянні з одноразовими, хоча їхня частка все ще залишається вкрай низькою – 11,1%.

За період існування НПФ їхній інвестиційний дохід становив 620,3 млн. грн., або 47,2% від сплачених внесків. При цьому пенсійні виплати на 31.12.2012 становлять 251,9 млн. грн., або 40,1% інвестиційного доходу.

Суттєвим недоліком у діяльності недержавних пенсійних фондів є те, що темпи приросту витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, та пенсійні виплати зростають випереджаючими темпами в порівнянні з прибутком від інвестування активів НПФ. Середня доходність НПФ від інвестування в 2012 році становила 13,3% при рівні дефляції 0,2%.

Важливо відзначити, що подальший розвиток НПФ стримує нерозвиненість і нестабільність фондового ринку і, як результат, обмеженість надійних інструментів для формування інвестиційного портфелю та недостатній розмір інвестиційного доходу для належної диверсифікації останнього.

Страховий ринок України залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість зареєстрованих компаній станом на 30.09.2012 становила 448, у тому числі СК life – 64 компанії, СК non-life – 384 компанії (станом на 30.09.2011 – 445 компанії, у тому числі СК life – 65 компаній, СК non-life – 380 компаній) [9].

Валові страхові премії фізичних осіб страховим компаніям (СК) за дев'ять місяців 2012 року становили 6443,6 млн. грн., або 40,8% сукупних премій СК. Сукупні страхові виплати населенню за цей же період становили 1722,8 млн. грн., або 44,5% від сукупних виплат СК. Аналіз структури страхових премій демонструє, що найбільшим попитом користується страхування наземного транспорту (КАСКО) – 25,8%, страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – 23,6%, страхування життя – 17,3%, медичне страхування – 7,1%, страхування від нещасних випадків – 7,2%. За страховими виплатами лідером є також страхування каско – 39,6%, ОСЦПВ – 31,6%, медичне страхування – 14,1%. Отже, рівень страхових виплат за дев'ять місяців 2012 року становив за каско – 41%, ОСЦПВ – 35,2%, за медичним страхуванням – 53,3%. У той же час середній рівень страхових виплат становив 26,7%.

Отже, можна констатувати, що, незважаючи на загальну позитивну динаміку страхових премій, рівень страхових ви-

плат зменшується, що в цілому негативно впливає на рівень мотивації домогосподарств до страхування; переважає обов'язкове або вимушене страхування, а рівень розвитку добровільного страхування залишається вкрай низьким.

Аналіз структури активів страхових компаній свідчить, що на 01.10.2012 вони представлені на 62,2% акціями, банківськими вкладками (депозитами) – 19,3%, цінними паперами, що емітує держава, – 5%, нерухомим майном – 4%, правами вимог до перестраховиків – 3% [9]. При цьому за останній рік частка акцій зросла на 21,5%, а частка банківських вкладів зменшилась 13,8%. У той же час офіційні дані свідчать, що у структурі активів, якими представлені страхові резерви, переважають банківські вклади, цінні папери, що емітує держава, поточні рахунки і готівкові в касі, права вимоги до перестраховиків. Отже, можна констатувати, що фактична структура активів не відповідає структурі активів, що визначено Законом «Про страхування». Це можна пояснити складністю виконання вимог закону в умовах недокапіталізованого ринку страхування.

У той же час в цілому спостерігається зростання позитивного сальдо між страховими преміями і страховими виплатами, чистих страхових премій (за винятком фінансових ризиків), повільніше зростання, а в окремі періоди й зменшення, операційних витрат у порівнянні зі страховими преміями [10]. Це створює резерв підвищення прибутковості страхових компаній в майбутньому. Однак разом із тим відсутнє зростання обсягу сплаченого капіталу понад двох років, зростають операції страхування, які апіорі є збитковими, існують проблеми несвоечасності страхових виплат. І хоча залучення страхових премій від фізичних осіб зростає, що свідчить про зростання роздрібного ринку, виплати переважно здійснюються на користь корпоративних клієнтів, що разом із визначеним вище негативно впливає на перспективи розширення участі домогосподарств в операціях страхування.

Важливим сегментом фінансового ринку, що пропонує фінансові інструменти заощадження та інвестування для домогосподарств, є фондовий ринок. Однак, враховуючи, що він є один із найбільш чутливих сегментів, стабільність якого залежить не лише від економічних, а й від політичних, соціальних, суспільних, культурних чинників, рівень активності населення на фондовому ринку залишається вкрай низьким.

Капіталізація лістингових компаній фондового ринку України станом на 31.12.2012 становила 280,49 млрд. грн., або 17,67% до ВВП. У порівнянні з попереднім 2011 роком капіталізація зросла на 4,01%. Станом на 31.12.2012 відповідно до вимог у біржові списки організаторів торгівлі внесено 2964 цінних папери, з яких 549 включено до біржових реєстрів організаторів торгівлі [11].

Аналіз демонструє, що спостерігається позитивна динаміка обороту фондових інструментів, яка супроводжується зростанням частки операцій з цінними паперами, зокрема з акціями, корпоративними облігаціями, державними цінними паперами, але рівень відкритості ринку при цьому залиша-

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

ється вкрай низьким. Так, частка цінних паперів, які вільно обертаються на фондовому ринку, не перевищує 10,96% його загального обороту [11], інші торгуються в приватному режимі. В результаті спостерігається дефіцит цінних паперів, що вільно обертаються на ринку, та, як наслідок, відсутній достатній рівень об'єктивності встановлення рівня доходності, ризику, ліквідності.

Протягом 2012 року найбільшу частку торгів забезпечили операції з державними облігаціями – 179,12 млрд. грн., або 67,78% від загального обсягу виконаних біржових договорів, операції з облігаціями підприємств – 26,36 млрд. грн. (9,98%). Операції з акціями становили 23,44 млрд. грн., або 8,87% від загального обсягу. Домінування операцій з державними цінними паперами є наслідком залежності державних фінансів від фондового ринку. В результаті держава відволікає інвестиційні ресурси, а отже стан її фінансів впливає на стійкий розвиток ринку цінних паперів у цілому.

Окрім того, наслідки фінансово-економічної кризи обумовили те, що на фондовому ринку залишилися в основному великі гравці й доступ фізичних осіб зменшився ще більше. Обмеження також поглиблюються відсутністю належного нормативно-правового забезпечення операцій фізичних осіб з цінними паперами; відсутністю ефективного захисту прав власників, зокрема дрібних; відсутністю механізму «персоніфікації» за порушення «ринкової дисципліни» учасників ринку [12, с. 318]; низьким рівнем інформаційної ефективності фінансового ринку в цілому.

Довгий час привабливим об'єктом заощаджень виступала нерухомість, ринок якої до кризи характеризувався одним із найбільших рівнів доходності. Тривале зростання цін, попиту на нерухомість забезпечували віддачу в 20–30% при мінімальному ризику [12, с. 319]. Однак у результаті насичення ринку, зростання вартості кредитних ресурсів, наслідків кризи 2008–2009 років попит значно зменшився, що обумовило падіння темпів зростання цін та їхнє зниження. В результаті доходність цих операцій зменшилася, а ризику зросли. Одночасно зростають витрати учасників ринку в результаті введення податку на нерухомість, посилення контролю за операціями фізичних осіб з нерухомістю з боку держави, обмеження розрахунків в іноземній валюті та введення ліміту на готівкові платежі. Важливо відзначити, що на сучасному етапі, окрім того, нерухомість може бути об'єктом заощаджень заможних домогосподарств, інвестиції в неї мають довгостроковий характер і потребують одночасних вкладень (кредитні ресурси дорогі); рівень ліквідності відносно низький.

Дослідження основних сегментів фінансового ринку України дозволяє виявити ряд проблем використання фінансових інструментів домогосподарствами:

- значна частина домогосподарств здійснює переважно неорганізовані заощадження, а отже попит на інструменти фінансового ринку залишається низьким;
- рівень трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиції є вкрай низьким, а переважно неінвестиційне ви-

користання коштів, залучених фінансовим ринком, обумовлює зростання витрат їх обігу та ризику;

- значна частка організованих заощаджень домогосподарств здійснюється в іноземній валюті, що підвищує загальний рівень ризику на фінансовому ринку, обумовлює зростання витрат обороту фінансових інструментів в умовах високих ризиків і дедоларізації;

- спостерігається сильний вплив держави як учасника фінансового ринку на попит і пропозицію фінансових інструментів, а отже низький рівень довіри до держави ще більше знижує фінансову активність домогосподарств;

- структура фінансових послуг домогосподарств залишається нерозвиненою і слабо диверсифікованою (населення переважно використовує банківські депозити);

- фінансові інструменти переважно доступні великим учасникам, характеризуються низьким рівнем ліквідності, доходності і високим ризиком, а отже є недоступними для більшості домогосподарств;

- інструменти заощаджень населення переважно характеризуються короткостроковим характером.

Отже, подальший розвиток фінансового ринку, враховуючи наявний фінансовий та інвестиційний потенціал домогосподарств, потребує спеціальних заходів щодо розвитку роздрібного сегмента фінансового ринку. При їх розробці слід врахувати наступне.

Результати кореляційно-регресійного аналізу [13] дозволили виявити, що найбільший позитивний вплив на рівень заощаджень населення в Україні мають середньомісячна заробітна плата і величина мінімального прожиткового мінімуму, а депозити як організовані заощадження знаходяться в оберненій залежності від рівня зайнятості і прямої від рівня ВВП на душу населення. Крім того, також встановлено, по-перше, відсутність безпосереднього зв'язку між заощадженнями і депозитами фізичних осіб у комерційних банках; по-друге, банківські кредити знаходяться в оберненій залежності від депозитів населення; по-третє, більший вплив на банківську діяльність мають доходи населення, ніж його заощадження.

Отже, подальше залучення домогосподарств на фінансовий ринок та розвиток останнього буде залежати від динаміки доходів населення. В той же час консенсус-прогноз розвитку України [14] демонструє низьку ймовірність стрімкого зростання реальних доходів, яке могло б у найближчий час суттєво вплинути на зростання організованих заощаджень і підвищити рівень фінансової активності населення. В контексті цього важливим є використання існуючого фінансового потенціалу домогосподарств шляхом трансформації неорганізованих заощаджень в організовані, а також одночасне підвищення ефективності використання фінансовими установами залучених у населення тимчасово вільних коштів.

Висновки

Дослідження дозволяє визначити, що пріоритетними напрямками розвитку роздрібного фінансового ринку слід роз-

глядати: стимулювання участі населення в операціях з фінансовими інструментами; удосконалення інфраструктури фінансового ринку; підвищення рівня захисту учасників фінансового ринку; підвищення рівня фінансової культури, фінансової грамотності; мінімізація фінансових ризиків; розвиток ринкових механізмів організації фінансових відносин.

При розробці конкретних заходів щодо активізації фінансової поведінки домогосподарств слід врахувати ряд характерних особливостей: на рівень організованих заощаджень сильніше впливають інструменти фіскальної політики, ніж монетарної; політична нестабільність впливає лише на споживання, а економічна – безпосередньо на заощадження; інфляція призводить до зменшення організованих заощаджень і зростання грошової маси, а отже неорганізованих; збільшення соціальних виплат призводить до зростання споживання та неорганізованих заощаджень; зростання безробіття обумовлює зменшення заощаджень, переважно організованих; валютні неорганізовані і організовані заощадження є взаємозамінними; розвиток фінансового ринку призводить до зростання організованих заощаджень.

Отже, розробка комплексної виваженої програми розвитку роздрібного фінансового ринку у відповідності до визначених вище принципів дозволить поширити умови раціональної фінансової поведінки домогосподарств, методи ефективного управління фінансовими інструментами, активізувати залучення населення на організований фінансовий ринок, що в сукупності дозволить забезпечити стійкість національної фінансової системи України та зростання її соціально-економічного добробуту.

Список використаних джерел

1. Єфремова, О. Підвищення рівня фінансової грамотності населення допоможе зміцнити довіру до банківської системи / О. Єфремова. // Офіційний сайт Незалежної асоціації банків України. – 31.07.2013. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nabu.com.ua/ukr/press_centr/news/81386/
2. Грошово-кредитна статистика // Офіційний сайт НБУ. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44579
3. Підсумки діяльності кредитних спілок, інших кредитних установ та юридичних осіб публічного права за 9 місяців 2012 року // Офі-

ційний сайт Нацкомфінпослуг. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/ks_3_kv_2012.pdf

4. Підсумки діяльності кредитних установ у 2009 році // Офіційний сайт Нацкомфінпослуг. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/ks_2009_01.pdf

5. Офіційний рейтинг банків України. // BANKER.UA [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://banker.ua/officialrating/physicalperson/suma/01/2013/>

6. Рейтинг надійності депозитів – 2013. // Реальна економіка. – 15.02.2013. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://real-economy.com.ua/publication/ratings/34122.html>

7. Основні показники діяльності банків України. // Офіційний сайт НБУ. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807

8. Підсумки розвитку недержавного пенсійного забезпечення в 2012 році // Офіційний сайт Нацкомфінпослуг. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/npz-2012r.pdf>

9. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2012 року // Офіційний сайт Нацкомфінпослуг. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/sk_3_kv_2012.pdf

10. Капустинський О. Страховий ринок України в 2011–2012 роках / О. Капустинський. – 19.12.2012. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credit-rating.ua/ua/analytics/analytical-articles/13267/>

11. Загальний огляд фондового ринку України за 2012 рік // Офіційний сайт НБУ. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=125759>

12. Кізіма Т.О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку [Текст]: монографія / Т.О. Кізіма. – К.: Знання, 2010. – 431 с.

13. Драган О.А. Фактори сберегального поведіння домашніх господарств в Україні / О.А. Драган. // Aktualne problemy w wspolczesnej nauki. – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour». – 2013. – Czesc 6. – С. 47–49.

14. Україна: перспективи розвитку. Консенсус-прогноз (серпень 2013) // Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/218428/file/Consensus_2013_august_%20Ukr.pdf

О.М. ПРОШКУРАТОВ,
аспірант, Академія фінансового управління Міністерства фінансів України

Стратегічне управління державно-приватним партнерством у будівництві об'єктів соціальної сфери

У статті висвітлено аспекти стратегічного управління для оцінювання та підготовки державно-приватного

партнерства, визначено основні потреби законодавчого вдосконалення для практичної реалізації ДПП в Україні.